

**30 DE ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT ARTISTIC LA UNIVERSITATEA
„ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI**

**30 YEARS OF ARTISTIC EDUCATION IN “ALEXANDRU IOAN CUZA”
UNIVERSITY OF IAȘI**

Elena ARDELEAN, dr., conf. univ.
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
ORCID: 0000-0002-2873-7966
elardelean@yahoo.fr

Elena ARDELEAN, PhD, Assoc. Prof.
„Alexandru Ioan Cuza” University of Iași

CZU: 378:7(498)(091)

DOI: 10.46727/c.v3.21-22-03-2024.p298-301

Abstract. Founded in 1993 within the "Alexandru Ioan Cuza" University in Iași, the section of Cultural Heritage (later called Sacred Art) will become the first accredited section of university education in Romania, with the aim of training specialists in the field of conservation and restoration of mobile cultural heritage (old book icon and polychrome wood). In 1999, a new specialization appeared, Painting, and in 2017 the study program was accredited according to the standards in the field of Visual Arts. During the 30 years, the Sacred Art section carried out an intense didactic, artistic creation and research activity in the field of Art History, Investigation, Conservation and Restoration of mobile cultural heritage.

Keywords: Artistic education, Sacred Art, Conservation and Restoration, Cultural Heritage

Începuturi

În anul 1993, la propunerea Mitropolitului Moldovei și Bucovinei, ÎPS Daniel, actualul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, și cu aprobarea Senatului Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ia ființă, în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă, prima secție de învățământ universitar din România, având ca scop pregătirea de specialiști în domeniul conservării și restaurării patrimoniului cultural mobil bisericesc (icoană, lemn policrom și carte veche).

Înființarea acestei secții era pe deplin justificată, deoarece în România, Biserica Ortodoxă Română deține un însemnat patrimoniu cultural mobil și imobil. Aproape 60% din monumentele istorice din România sunt monumente bisericești ortodoxe: biserici parohiale, biserici de mănăstire, capele de cimitir, paraclise, catedrale, monumente de for public, monumente funerare etc. [1]. Multe din aceste monumente dețin un număr însemnat de bunuri de patrimoniu mobil (icoane, cărți vechi, documente istorice, piese de mobilier, textile și broderii de cult, orfevrărie, etc.). Supraviețuirea acestor bunuri culturale bisericești depinde de grija și de investiția pe termen lung în conservarea, restaurarea și întreținerea lor. Un mare procent din aceste bunuri necesita, în acel moment, intervenții rapide de conservare, iar numărul specialiștilor în domeniu era insuficient.

Astfel, în toamna anului 1993, au început primele cursuri ale secției *Teologie ortodoxă - Patrimoniu cultural*, cursuri susținute, cu entuziasm, de un grup de cadre didactice și specialiști în domeniul protejării patrimoniului cultural. În anul 1997 acest program de studiu a fost

autorizat pentru funcționare provizorie, iar în anul 2002 s-a acreditat dubla specializare *Teologie ortodoxă didactică – Conservare și restaurare* [2], continuatoare a specializării *Teologie ortodoxă - Patrimoniu cultural*. Este util de menționat că a fost prima secție acreditată din țară.

În anul 1999 a apărut o nouă direcție de dezvoltare, intitulată *Pictura bisericească*. Ulterior, specializarea a primit numele de *Artă sacră*, iar în anul 2006, a fost aprobat *Nomenclatorul domeniilor de studii universitare de licență și a specializărilor din cadrul acestora*, document care include specializarea *Artă sacră* în domeniul de studii Teologie [3]. În anul 2017, specializarea *Artă sacră* a fost inclusă în domeniul de studii universitare de licență *Arte vizuale* prin Hotărârea de Guvern 615/2017 [4].

Activitatea didactică

Corpul didactic a fost constituit la început din 5 cadre didactice titulare și cadre didactice asociate de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Universitatea de arte „George Enescu” și de la Complexul Național Muzeal Moldova (restauratori și cercetători în domeniul patrimoniului cultural mobil).

În 2000, în urma unui concurs, au fost angajate 6 cadre didactice, trei dintre acestea provenind din primele generații de absolvenți. Tot în 2000 au fost acreditați de către Ministerul Culturii o parte din primii absolvenți ai acestui program de studiu.

De-a lungul celor 30 de ani de existență, secția de Artă sacră a pregătit zeci de pictori bisericești, profesori de Religie, profesori de Educație plastică, iar cei care au dorit să se dedice conservării și restaurării bunurilor de patrimoniu cultural mobil au urmat pașii necesari acreditării de către Ministerul Culturii, iar acum lucrează în diferite biblioteci, arhive, muzee din țară, dar și în cadrul Centrului de Conservare Restaurare al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei [5].

Planurile de învățământ [6] au fost elaborate în acord cu standardele ARACIS (Agenția Națională de Asigurare a Calității din Învățământul Superior), cu recomandările ECCO (European Confederation of Conservator-Restorers' Organisation) și în conformitate cu legislația din România. S-a urmărit o îmbunătățire permanentă a acestora și o concordanță cu programe de studii similare, din țară și din străinătate.

Studentii care urmează una din cele două direcții de dezvoltare Conservare Restaurare sau Pictură au posibilitatea de a urma cursurile din cadrul Modulului psihopedagogic [7], practica psihopedagogică efectuându-se sub coordonarea profesorilor metodiști, în cadrul Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” din Iași.

Pe parcursul derulării programului de licență, studenții parcurg discipline fundamentale, de ex: *Istoria Artei, Anatomie artistică, Noțiuni de estetică și teoria artei, Studiul desenului, Studiul culorii, etc.*, dar și discipline de specialitate, de ex pentru direcția Pictură: *Studiul compoziției, Tehnici artistice, Tehnici contemporane de artă decorativă, Erminia picturii bizantine, etc.*, iar pentru direcția Conservare restaurare: *Etiopatogenia operei de artă, Chimie pentru conservare restaurare, Biologia pentru conservare restaurare, Metodologia restaurării icoanelor și lemnului policrom, Metodologia restaurării cărților și documentelor, Documentația de restaurare, Structura materială a bunurilor de patrimoniu, etc.*

Activitatea didactică se desfășoară în ateliere și laboratoare de restaurare specifice (figura 1). Frecvent, se fac vizite la diferitele șantiere de pictură din zona Moldovei (figura 2).

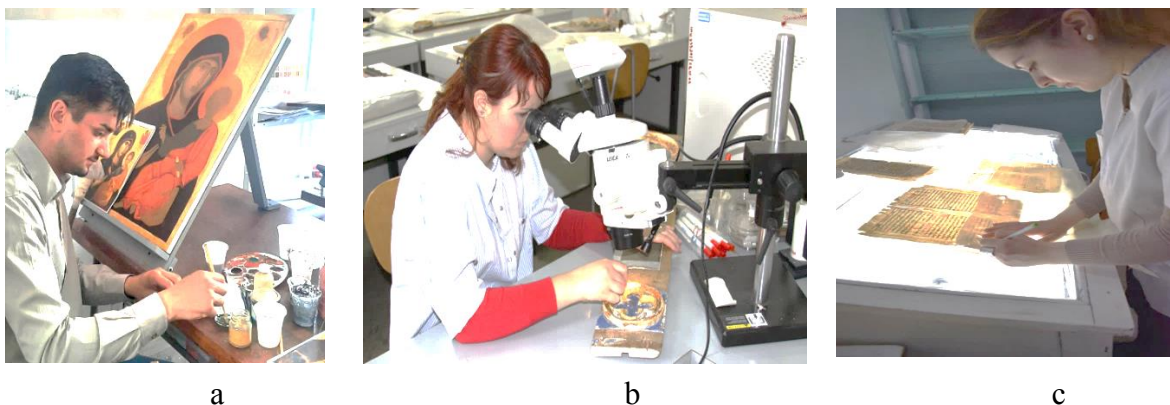

Figura 1. Imagini din atelierul de pictura (a), laboratorul de restaurare icoană (b), laboratorul de restaurare carte (c)

Periodic, se organizează workshopuri sau întâlniri cu personalități din domeniul artelor vizuale sau din domeniul conservării și restaurării patrimoniului mobil.

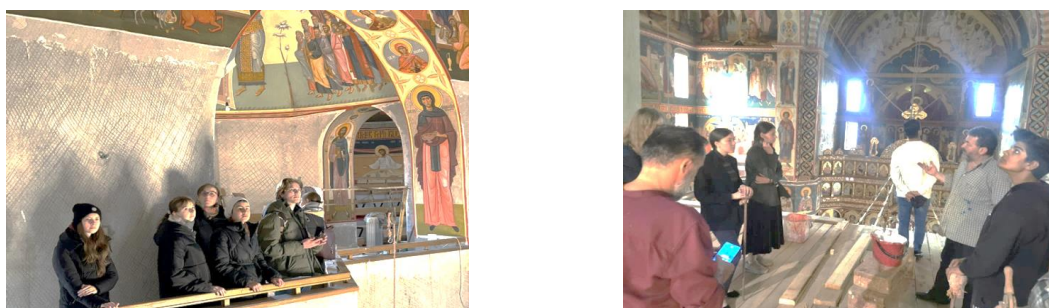

Figura 2. Vizite pe șantiere de restaurare [8]

În cei 30 de ani de existență, sub coordonarea cadrelor didactice, care au și calitatea de expert acreditat de Ministerul culturii în domeniul în care activează (Investigații biologice, Investigații fizico-chimice, Conservare-Restaurare icoană, Conservare-Restaurare carte veche), în laboratoarele secției de Artă sacră s-au conservat și restaurat zeci de icoane și cărți vechi și s-a întocmit documentația de restaurare corespunzătoare. Obiectele restaurate provin din diferite colecții bisericești, biblioteci sau colecții particulare.

În atelierul de pictură, studenții sunt familiarizați atât cu tehnicile de pictură contemporană, cât și cu tehnicile vechi, tradiționale, pictură murală sau pictură de atelier. Se realizează, de asemenea, copii de pe manuscrise vechi miniate.

Finalizarea studiilor de licență constă în susținerea unui examen teoretic și elaborarea unei lucrări de licență, care conține și o parte practică: pentru direcția Pictură, executarea integrală a unei icoane sau a unei lucrări de șevalet, inclusiv documentația aferentă, iar pentru direcția Conservare Restaurare, restaurarea unui bun cultural mobil-icoană, carte veche sau a unui document, însoțită de documentația de restaurare.

Absolvenții secției de Artă sacră pot continua pregătirea în cadrul studiilor de master organizate sub denumirea de *Artă sacră în patrimoniul cultural*.

Lucrările remarcabile ale studenților sau masteranzilor sunt expuse periodic în diferite spații expoziționale din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă, din cadrul Muzeului Mitropolitan din Iași sau în spații din cadrul diferitelor instituții din Iași sau din zonele României (figura 3).

Figura 3. Vernisajele unor expoziții ale Secției Artă Sacră [8]

Studentii sunt încurajați, de asemenea, să participe la manifestările științifice studențești și să urmeze stagiile de practică oferite prin programul de mobilități Erasmus + [9].

În paralel cu activitatea didactică, colectivul de cadre didactice ale Secției de Artă Sacră desfășoară și o activitate de cercetare în domeniul cunoașterii, investigării, conservării și restaurării bunurilor de patrimoniu cultural mobil.

Prin proiectele de cercetare, prin acordurile de parteneriat cu diferite muzee și instituții culturale din țară, cu biserici sau mănăstiri, activitatea de cercetare s-a dezvoltat mult, rezultatele acestor cercetări fiind materializate în lucrări științifice publicate în reviste de profil (de exemplu *Romanian Journal of Artistic Creativity*, *European Journal of Science and Theology*) în volume ale simpozioanelor și conferințelor din România și din străinătate.

Perspective

Pentru viitor ne propunem să continuăm activitatea didactică și de cercetare, să menținem constant legătura cu angajatorii pentru a reuși să pregătim specialiști capabili să răspundă provocărilor societății contemporane, să stabilim noi parteneriate cu instituții de învățământ cu profil similar din țară și din străinătate, să organizăm împreună cu acestea expoziții, simpozioane, mese rotunde și workshopuri, conștienți fiind că doar așa putem ridica permanent standardele educaționale ale secției noastre.

BIBLIOGRAFIE

1. Ministerul Culturii, Secretariatul de stat pentru culte, http://culte.gov.ro/?page_id=130
2. Hotărârea de Guvern nr. 944 din 29 august 2002 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 410/2002 privind structurile și specializările universitare acreditate sau autorizate sa funcționeze provizoriu din instituțiile de învățământ superior, Publicat în Monitorul oficial nr. 675 din 11 septembrie 2002
3. Hotărârea de Guvern nr. 1.175 din 6 septembrie 2006 privind organizarea studiilor universitare de licență și aprobarea listei domeniilor și specializărilor din cadrul acestora, Publicat în Monitorul oficial nr. 769 din 11 septembrie 2006
4. Hotărârea de Guvern nr. 615/2017 din 30 august 2017 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 140/2017 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor și al specializărilor/programelor de studii universitare și a structurii instituțiilor de învățământ superior pentru anul universitar 2017 – 2018, Publicat în Monitorul oficial nr. 713 din 4 septembrie 2017
5. MELNICIUC PUICĂ Nicoleta, *Conservarea și restaurarea în învățământul superior teologic ieșean*, Acta Moldaviae Meridionalis, Anuarul Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui XLIII, 2022, Editura Mega, Cluj Napoca, 2023, p. 609-610. ISSN 0257- 7372
6. <https://www.teologie.uaic.ro/facultate/oferta-academica/licenta/>
7. https://www.psih.uaic.ro/wpcontent/uploads/dppd/doc_comune/Metodologie_2018_DPPD_fina_nala_de_afisat.pdf
8. <https://www.facebook.com/artasacra.teologie>
9. <https://www.teologie.uaic.ro/relatii-internationale/prezentare/>